

Konsten att konfiskera

LO-SAP-förslaget om löntagarfonder präglas egentligen – som var man efter någon begrundan kan se – av samma syfte som Meidners konstruktion, sådan denna antagits på LO-kongressen 1976.

Man har försökt dölja sina avsikter på två sätt. För det första har man utvecklat ett ytterst komplicerat system av löntagarfonder och utvecklingsfonder med till synes demokratisk konstruktion. Löntagarfonderna skall bygga på vinstdelningsprincipen och utvecklingsfonderna på tvångsvis uttagna bidrag. Rösträtten för löntagarfondernas aktier skall utövas av facket – i praktiken blir det fackföreningsfunktionärerna som får hand om den. De riksomfattande utvecklingsfonderna skall bli två, en med majoritet för "de allmänna samhällsintressena", en med majoritet för löntagarnas representanter. De skall låna ut pengar till investeringar, forskning osv och tänkes bli kompletterade med regionala fonder av samma typ, där landstingen tillsätter styrelser. Dessa fonder skall i första hand rikta sig till de mindre företagen i det egna länet.

För det andra har man ställt i förgrunden, inte som i Meidnerkonstruktionen det rena råa maktövertagandet utan behovet av större kapitalbildning i samhället. För att garantera den sociala tryggheten, dvs sysselsättningen och de sociala välfärdsanstalterna, måste vi spara och investera mera. Medan aktieägarna i alla företag med 500 eller fler anställda skall få bidra till företagets övertagande av facket genom att utan ersättning årligen avstå 20% av vinsten före skatt – alltså genom konfiskation – skall löntagarernas, alla löntagares, bidrag till utvecklings-

fonderna bli 3% årligen av den egna lönen. Även i detta fall är det fråga om en konfiskation. Tvångssparande kan man inte tala om, löntagaren skall ju inte få tillbaka pengarna. Och de vaga uttalandena om någon form av individuell anknytning skall tagas för vad de är: till intet förpliktande trösteord. Om de skulle konkretiseras, blir det förmodligen fråga om något slag av individuellt röstningsförfarande, utformat så att det är ofarligt för styrelserna, eller någon form av utdelning, som blir så obetydlig att den inte stör fondstyrelsernas fasta grepp över fondkapitalen.

Om man vill kalla löntagarnas bidrag löntagaravgift eller kapitalbildningsavgift är sedan likgiltigt. Genom förslaget går som en röd tråd att makten över fonderna och därmed över alla vårt lands större företag skall ligga fast i socialdemokratins händer. Undantag görs visserligen för Kooperativa Förbundet, men det behärskar socialdemokraterna ju ändå.

I realiteten förvisas TCO med en spark ut i kulisserna. Vi får ett kombinerat politiskt-korporativt system, där den socialdemokratiska maktapparaten toppskikt härskar över hela det ekonomiska livet. Man kan fråga sig om det sovjetryska systemet medvetet tagits till förebild. I vart fall visar förslaget att socialistiska system, vare sig de bygger på statlig eller facklig äganderätt till företagen, får samma maktstruktur.

I Sovjetunionen utövas det kommunistiska partiets makt över hela samhället genom ett liknande hierarkiskt system. I den ryska motsvarigheten till våra kommuner tillsätter kommunistpartiets lokala exekutivkommitté

alla viktigare befattningar i de lokala företagen. På den nivå som motsvarar våra län styr detta områdes exekutivkommitté personvalet till de företag vilka har regional betydelse. När man kommer till storföretag med riksomfattande betydelse, träder det kommunistiska partiets centrala exekutivkommitté in som styrande kraft. Eftersom all makt i Sovjetunionen i princip utgår från den kommunistiska partihierarkins topp, håller partiets högsta ledning hela verksamheten i de ryska företagen i sitt grepp. Möjligheterna att bestämma personval och styra verksamheten vid företagen begränsas endast av de praktiska svårigheterna att ha full överblick och tillräcklig insyn i det gigantiska maskineriet. Det är väl känt att systemet präglas av en fruktansvärd byråkratisk stelhets, vilket är en av orsakerna till att Sovjetunionen har så svårt att utveckla sina personella resurser och naturtillgångar.

LO-SAP-förslaget innebär att vi skulle övergå till ett sådant system med allt vad därav skulle följa av risker för försening, förstelning och misshushållning. Ty hur man än formellt decentraliserar ett fondsystem, som skall styras av LO-SAP-komplexet, kan man aldrig komma ifrån att detta medför en enorm maktkoncentration och en centralisering av beslutsprocesserna, som kommer att bryta ner marknadshushållningen. Eller skulle man acceptera en sådan självständighet för de olika LO-förbunden liksom för "partier" inom partiet, att dessa fick konkurrera med varandra ekonomiskt och politiskt? Det är den enda möjligheten att bevara något av den decentralisering av be-

slutsprocesserna, som är marknadsekonomins förutsättning och den politiska demokratis syfte. Är man beredd härtill, vore det av intresse att få se konkreta förslag hur ett sådant system skulle fungera.

Men det är nog inte meningen – om man i den arbetsgrupp, som utarbetat LO-SAP-förslaget, ens tänkt så långt. Vad man gjort är egentligen inte mera än att man anpassat och kompletterat Meidnerkonstruktionen till det nu aktuella politiska läget för att kunna framställa sitt lönefondsystem som en garanti för full sysselsättning och fortsatta socialpolitiska framsteg. Det är ju så slipstenen kommer att dras i 1979 års valrörelse.

Så mycket större skäl då att regeringspartierna sätter in alla krafter på att analysera LO-SAP-förslaget och visa upp dess konsekvenser. Likaledes så mycket större skäl att de själva gör allt de kan för att visa hur framtidens kapitalbildningsproblem skall lösas inom ramen för en liberal demokrati och en bevarad marknadsekonomi. Det hjälper inte att göra allmänt hållna uttalanden om att LO-SAP-systemet bör diskuteras utan konfrontation. Visst skall man vara öppen för att diskutera olika tänkbara lösningar av ett stort samhällsproblem. Men det finns gränser, som inte kan överskridas utan att den egna positionen faller samman. Dess bättre är alla tre regeringspartierna överens om att ett system för löntagarfonder måste ha individuell anknytning. Så långt, så väl. Men det gäller att presentera ett eget gemensamt alternativ också – och det måste komma snart.